

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – Свищов
Факултет „Производствен и търговски бизнес”
Катедра „Индустриален бизнес и предприемачество”

С.А. „Д.А.Ценов” – Свищов
Рр. № 93.00-81/24.04.2018г.

До
Катедра „Индустриален бизнес и
предприемачество”

До
Председателя на Научното жури
за провеждане
на защита на дисертационен труд,
определено със Заповед №275/02.04.2018 г.
на Ректора на СА

РЕЦЕНЗИЯ

От: Доц. д-р Искра Маринова Пантелеева
СА „Димитър А. Ценов” – Свищов
Професионално направление: 3.8. Икономика
Научна специалност: Икономика и управление (Индустрия)

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (индустрия), в Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов

Автор на дисертационния труд: Ивайло Огнянов Костов
Научен ръководител: Проф. д-р Анета Георгиева Денева
Тема на дисертационния труд: „Организационни форми на сътрудничество между предприемачите в мебелната индустрия (по примера на област Ловеч)“

Основание за представяне на рецензията: Заповед на Ректора на СА „Д. А. Ценов” – Свищов №275 от 02.04.2018 г. и Решение на научното жури, взето на Първо заседание, проведено на 10.04.2018 г.

1. Общо представяне на дисертационен труд

Дисертационният труд е с общ обем от 229 страници и включва: увод (5 стр.), три глави (173 стр.), заключение (6 стр.), декларация за оригиналност и достоверност (1 стр.), списък на използваните съкращения (2 стр.), списък на използваните източници литература – общо 140 източника, от които 109 български и чуждестранни и 31 интернет страници, и приложения (30 стр.). Част от основната информация в дисертацията е визуализирана в 46 фигури и 8 таблици. Приложенията са 9 на брой (таблици, фигури, анкетна карта и др.).

Темата е интересна, дискутирана в научните среди, бизнес практиката и голям брой стратегически документи. Дисертабилна е.

2. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд е актуална за българската икономика. Сред приоритетните тематични направления е в редица европейски политики в областта на икономиката и в сферата на индустрията.

Дисертантът си поставя за **цел** да проследи и установи тенденциите и възможностите за използване на организационните форми за сътрудничество между предприемачите в мебелното производство, на чиято основа да формулира предложения и решения за тяхното прилагане и усъвършенстване. Целта поставя ясни параметри за развитие на изследователските идеи и последователното им разгъване в отделните части на разработката.

Обособени са **шест задачи**:

1. Въз основа на анализ на различни теоретични постановки, да се разкрият характерните черти, функции и форми на предприемачеството, както и факторите, които оказват влияние върху неговото развитие.

2. Да се изследват основните предпоставки, причини и мотиви, ползите и негативите от осъществяване на съвместна предприемаческа дейност.

3. Да се посочат и характеризират основните видове организационни форми на сътрудничество между предприемачите и да се изведат техните особености.

4. Да се направи анализ и оценка на приложението на организационните форми за сътрудничество в мебелното производство.

5. Да се предложи модел за стимулиране използването на форми за съвместна предприемаческа дейност.

6. Да се очертаят насоки и препоръки за подобряване на съвместната предприемаческа дейност в мебелната промишленост.

Добрата им формулировка допълнително съдейства за постигане на поставената цел.

Обект на изследване са мебелните предприятия от област Ловеч, функциониращи в сектор С, раздел 31 „Производство на мебели“, според КИД-2008, а **предмет на изследване** – организационните форми на сътрудничество между предприемачите и възможностите за тяхното прилагане в мебелната индустрия. Обектът и предметът са правилно формулирани, насочващи към основните теоретико-практични направления за проучване.

Защитава се **тезата**, че организационните форми на сътрудничество между предприемачите в мебелното производство са способ за оцеляване в условията на повишена конкуренция и същевременно – възможност за подобряване на конкурентоспособността и устойчивото развитие на предприятията от сектора. Тезата е обвързана с поставените цел и задачи. Ясно и стегнато са въведени ограниченията. Синтезирано е съдържанието на отделните глави.

Методологията включва широкообхватна съвкупност от подходи и методи за изясняване, систематизиране, анализиране, оценяване и обогатяване на теоретичните и практическите постановки и виждания на дисертанта. Избраният инструментариум е съобразен с обекта и предмета на изследване, с целите, задачите и застъпваната теза.

Използваните **информационни източници** (монографии, публикации в специализиран периодичен печат, сборници от научни конференции, статистическа данни от НСИ и Евростат, официални правителствени и неправителствени организации, асоциации и браншови организации, Интернет и др.) са добра основа за задълбочено изучаване на дефинираната проблематика.

Обемът на дисертационния труд отговаря на изискуемия в количествено отношение минимум и позволява на читателя да добие представа за основните постановки в областта на предприемачеството и формите на

сътрудничество. Може да се твърди, че е налице баланс между отделните части на разработката.

Структурата на изложението е логически издържана, позволяваща последователно развитие на целите и защитаване на тезата.

Първа глава е *теоретична*. В нея е направена характеристика на предприемаческата дейност, като са очертани особеностите и специфичните черти на възможните форми за сътрудничество. Акцентът е поставен върху предприемаческите мрежи и клъстерите. Непълното анализиране и теоретично оценяване на всички възможни форми на сътрудничество е компенсирано с голяма дълбочина на постановките, сравненията и обобщенията относно двете избрани форми на изследване.

Втора глава има *методико-практически характер*. Дисертантът е представил методическата база на емпиричната част от своята разработка. За въвеждане и оформяне на общата картина в избраната икономическа дейност са използвани голям брой информационни източници. Анализът и оценката на практическите проявления на организационните форми на съвместна дейност в рамките на мебелното производство следват оста: методологико-методически апарат, характеристика, параметри и място на отрасъла на национално и регионално ниво – SWOT анализ на обекта на изследване. На база общата оценка на средата са оценени потенциалът и възможностите за съвместна дейност, както и възможностите за приложение на една от съвместните форми – клъстерната, в рамките на мебелното производство. Детайлната емпирика се основава на анкетно проучване и интервюта с представители на практиката, опериращи в рамките на мебелното производство.

Трета глава е *творческа*. В нея са представени авторските виждания за възможностите за подобряване на предприемаческите дейности на база сътрудничество между предприемачите, развиващи бизнес в сферата на мебелното производство в област Ловеч. Характеризирани и анализирани са стратегически документи и институции/организации, имащи отношение към насърчаването и стимулирането на стопанските субекти, работещи в мебелната промишленост. Предложен е модел за стимулиране използването на формите за съвместна предприемаческа дейност, допълнен с конкретни идеи и препоръки.

В дисертационния труд е налице обвързка между отделните части. Същевременно, се откроява основният контраст, типичен за голяма част от икономическите дейност в страната: теоретично доказани предимства и

ползи от прилагането на утвърдени в европейски и световен план постановки, закономерности и тенденции, от една страна, и проблемният и неефективен ракурс на българската действителност като цяло, при който успешните примери се оказват недостатъчни за постигането на обща позитивна оценка на ключовите бизнес направления с предметен, функционален или организационен характер, от друга страна. От подобни позиции, авторът успява да представи неблагоприятната картина в отрасъла и региона, съчетаваща наличието на неизползван потенциал и позитивни фактори и големият брой ограничения и проблемни параметри, произтичащи най-вече от негативните оценки, самооценки и „страхове” на самите предприемачи. Естествена последица е липсата на доминиращите в теоретичен и емпиричен план предпоставки и условия за разгръщане на предприемаческата инициатива, особено на съвместна база. Направените оценки и констатации са дали възможност за идентифициране на редица възможности за активизиране на предприемаческата дейност и за разширяване обхвата на съвместните усилия на база: икономически, научно-технически, социокултурен и организационен път на развитие, при отчитане на политическите и правно-нормативните параметри на средата.

В **обобщаващите изводи и заключението** са направени съответните изводи, формулирани са постигнатите резултати и виждания на дисертанта относно постигнатите от него научни и практико-приложни приноси.

Формата, структурата, вътрешната логика, методическият инструментариум и използваните информационни източници са позволили да се направи добро изследване на дефинираната проблематика. Литературните източници са цитирани коректно. Като цяло, личат добър **научен стил и езиково оформление**, разбираеми не само за специализираната, но и за широката аудитория.

По темата на дисертационния труд са представени **седем публикации**. Авторите виждания са апробирани и популяризирани в две студии в съавторство; две статии, една от които е самостоятелна; и три самостоятелни доклада. Почти всички публикации (шест) са в издания на Стопанска академия „Д. А. Ценов”. Една от статиите е публикувана в списание на ВТУ „Св. Кирил и Методий”. Дисертантът показва висока активност в **научни форуми и инициативи**, организирани от катедрата и висшето училище – конференции, кръгли маси и докторантски научни сесии. В качествено и количествено отношение представените пред науч-

ната общност публикации отговарят на изискванията за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

Авторефератът е в обем от 49 страници. В структурно, съдържателно и стилово отношение той е добре оформен и отразява достоверно в синтезиран вид основните моменти от дисертационния труд: цел, задачи, обект, предмет, теза, методологически инструментариум, теоретично и емпирично изследване, постигнати резултати, направени изводи и предложения. Авторефератът включва и справка за приносите, в която коректно са формулирани най-важните постижения. Представен е и списък с публикациите, свързани с дисертационния труд.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд е оригинален, с интердисциплинарен характер на проучваната проблематика. При неговото разработване и оформяне като завършен научен труд, по мое виждане авторът е постигнал следните научни и научно-приложни приноси:

Научни приноси:

✓ На база анализ на основни теоретични постановки са разкрити характерните черти, функции и форми на предприемачеството, както и въздействащите върху него фактори, на чиято основа чрез критичен анализ е обогатена съвкупността от предпоставки, причини и мотиви, като систематизирано са формулирани ползите и негативите от осъществяването на съвместна предприемаческа дейност. Широкообхватно са характеризирани две от формите за съвместна дейност – предприемаческите мрежи и клъстерите, като са очертани и техните особености.

Научно-приложни приноси:

✓ Въз основа на нарочно проведено, специфично от методическа гледна точка, анкетно проучване е направен критичен анализ и са оценени състоянието на мебелното производство, както и параметрите и спецификата на съвместната предприемаческа дейност в област Ловеч. Оценени са и възможностите за приложение на индустриалния клъстер като форма за сътрудничество между мебелните предприятия.

✓ Адаптиран и обоснован е авторов модел за стимулиране използването на формите за съвместна предприемаческа дейност в мебелната

индустрия, като е предложена примерна схема за изграждане на конкретен мебелен клъстер в област Ловеч.

✓ Направени са предложения и препоръки към конкретни заинтересовани страни, насочени към подобряване на предприемачеството и съвместната предприемаческа дейност в мебелната индустрия.

Относно формулираните в справката за приносите автори дефиниции:

- първата (за понятието „предприемачество“) – има характер по-скоро на широкообхватно обобщение, отколкото на обогатена дефиниция;
- втората (за понятието „съвместни форми на сътрудничество“) – в по-голяма степен може да се приеме като обогатена.

Считам, че формулираните приноси отразяват коректно обогатените/доразвитите постановки в рамките на изследваната проблематиката, свързана с организационните форми на сътрудничество между предприемачите въобще и конкретно – в мебелната индустрия. Приемам ги за лично дело на автора.

4. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

Без да омаловажавам достойнствата на дисертационния труд, могат да се формулират бележки и препоръки, които биха подобрили съдържанието, степента на задълбоченост и приносните аспекти на разработката. По-съществени от тях са следните:

- Силно наситената с проблеми тема на дисертационния труд, най-вече в практически план и особено за България, предоставя много възможности за автори търсения, надграждащи теоретични постановки и емпирични решения със синергичен характер на ефектите, които не са намерили своята реализация в дисертационния труд.
- В недостатъчна степен се открояват критичният анализ и авторовият принос.
- Недостатъчно е застъпен организационният контекст.
- Големият обем страници, представящ възможностите за възползване от различните стратегии, оперативни програми и др., акцентира върху описателността и повтаремостта на текстове от самите документи. Необходима е по-голяма аналитичност, произтичаща от съпоставки,

идентифицирани в съвпадащи области с потенциал за синергия, и различни направления, предоставящи възможност за допълване и мултиплициране на ефектите.

Имам следните въпроси към дисертанта:

1. Ако сте предприемач в рамките на мебелното производство в България, създаването на коя от формите на сътрудничество бихте избрали да инициирате или в кой вид организационно формирование бихте включите Вашата фирма?

2. Можете ли да посочите няколко ключови проблема, възпиращи българските предприемачи от включване в съвместни предприемачески инициативи, които са различни от проблемите, пред които са изправени предприемачите от други страни от ЕС, опериращи в рамките на същата икономическа дейност?

5. Заключение

Независимо от направените бележки, представеният дисертационен труд притежава нужните качества и представлява завършено научно изследване, като съдържа резултати, представляващи принос за теорията и практиката на база допълване/обогащаване. Предвид изложеното дотук, изразявам **положителната си оценка** за представения дисертационен труд на тема „Организационни форми на сътрудничество между предприемачите в мебелната индустрия (по примера на област Ловеч)“. Дисертант Ивайло Огнянов Костов отговаря на всички процедурни изисквания, посочени в ЗРАСРБ и ППЗРАС в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов относно присъждането на ОНС „доктор“, и с убеденост **препоръчвам на Научното жури**, назначено със Заповед на Ректора №275 от 02.04.2018 г., да присъди на Ивайло Огнянов Костов образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление (индустрия)“, професионално направление 3.8 Икономика.

23.04.2018 г.

Свищов

Рецензент:

(доц. д-р Искра Пантелеева)

